

ANTI-FUTURISME CIMARRÓN

12.10.2023 – 31.01.2024

Colectivo Ajchowen, Colectivo Ayllu, Imayna Cáceres, Yoel Díaz Vázquez, Johanné Gómez Terrero, Marcela Huitraiqueo, Grupo Katanga, Nitzayra Leonor, Dj Maldita Vaina, Verena Melgarejo, Daniela Ortiz, Naomi Rincón Gallardo, Yelaine Rodríguez, Evel Romain, Katia Sepúlveda

Generalitat
de Catalunya

santa mònica

[LA VIRREINA]
CENTRE
DE LA IMATGE

Ajuntament de
Barcelona

ANTI-FUTURISME CIMARRÓN

La imaginació anticolonial no és una reacció subjectiva al futurisme colonial, és un futur anticolon. Els nostres cicles vitals no són lineals, el nostre futur existeix sense temps. És un somni no colonitzat.

Manifest Indígena Anti-Futurista

ANTIFUTURISME CIMARRÓN¹, UNA PROPOSTA EXPOSITIVA ENCARNADA

Com seria el món sense Europa? Aquesta és la consigna que vam llançar el 2019 a un grup d'artistes racialitzadis i mestissis originàriis d'Abya Yala compromesis amb els processos de descolonització. Vam fer la crida just enmig de la pandèmia que va posar en crisi gran part de la maquinària de funcionament del sistema d'organització social globalitzat i en va revelar el desgast. En vista de la paràlisi generalitzada d'unes institucions que no estaven preparades per afrontar la situació d'emergència mundial, ens vam veure obligadis, massivament i com mai abans, a pensar les conseqüències del model civilitzador d'Europa, imposat com a estàndard desitjable a escala global. La pandèmia de la covid i els discursos sobre el canvi climàtic donen continuïtat a les advertències que ja fa temps que articulen les veus dels mons centrats en la defensa, la protecció i la recuperació de la relació entre totes les formes d'existència com a única garantia per a la continuïtat de la vida al planeta. Mentre que la narrativa europea centrada en l'antropocè i l'apocalipsi es reforça en el convenciment d'una fi del món inevitable —una fi imaginada des dels inicis mateixos de la seva narrativa—, els pobles i els moviments territorials d'Abya Yala s'han mantingut fermes en la defensa de la vida en relació,

1 Optem per mantenir el terme *cimarrón* en castellà per conservar l'accepció referida a les persones racialitzades que van escapar de l'esclavitud, atès que aquesta connotació es perdria en les possibles traduccions al català (*silvestre* o *feral*).

invocant concepcions ancestrals de respecte envers tota forma d'existència. Centrats en narratives no lineals i en pràctiques de cura compartida, aquests pobles i moviments continuen promovent principis que permeten, en paraules d'Ailton Krenak, «postergar la fi del món». Una fi a la qual ens condemna, de manera irremeiable i pertorbada, el sistema-món modern colonial que Europa ha desenvolupat i ha imposat a través de la violència històrica més brutal.

«Per què som capaços d'imaginar la fi del món però no la fi del colonialisme?», ens preguntava durant el mateix període un grup nadiu canadenc en el seu *Repensando el Apocalipsis: Un Manifiesto Indígena Antifuturista*. Aquest document declarava l'apocalipsi com «el futurisme del colonitzador», una narrativa imperialista que avança imposant-se sobre múltiples projectes i imaginaris existents i que, en el seu afany, destrueix simultàniament el passat i el futur indígenes. Quan el colon somia, materialitza la fi del món; per contra, els nostres ancestres i les següents generacions de condemnats del món hem somiat obstinadament contra la seva fi. Desobeint el temps lineal, ens entestem a actualitzar projectes socials de bona vida; celebrant i fent honor a la vida, la fem possible en la seva continuïtat. Així, doncs, contra el model de mort, promulguem uns altres mons i una altra temporalitat.

SOMIAR EL PASSAT. L'ART COM A CURA I COM A (RE)CREACIÓ D'ALTRES MONS POSSIBLES

Des del primer moment, aquesta mostra va adoptar la idea de l'artista com a xaman que manté viva la memòria, posseeix els secrets de la guarició i ens connecta amb els esperits sagrats guardians dels principis de vida. Vam manllevar aquesta idea de Gloria Anzaldúa, que, reprenent la tradició espiritual del poble asteca, veu el camp artístic com un procés creador de realitat que serveix, com un xaman o curandero, per guarir la ferida colonial i ajudar, d'aquesta manera, en la descolonització.

Compromeses en aquests trànsits, les curanderes d'aquest projecte expositiu vam idear i organitzar un procés d'investigació i autoreflexió col·lectiva que confluís en un conjunt d'obres *sentèsiques*² que proposessin al públic una altra lectura del temps i l'espai, així com la possibilitat de la vida en comú en aquest planeta. Un projecte de recreació dels mons que la modernitat descarta i amaga, que desmenteixen la idea d'un univers, que mostren la pluriversitat existent.

La invitació al grup d'artistes seleccionadis va comportar un exercici de ficció especulativa i fabulació crítica que permetés partir d'aquests projectes de vida en societat truncats i descartats per la modernitat europea però que, malgrat la ferida, perviuen. Vam apel·lar a l'experiència i la memòria històrica col·lectiva present activament en lis artistes participants i lis vam convidar a «somiar el passat» sense l'espectre de l'*ego conquiro* i de la ferida colonial que aquest ego infligeix. Si els arxius i registres són dispositius de control en mans de les institucions colonials i de les elits europeïtzades i europeïtzadores de les antigues colònies, la ficció i la creació artística poden ajudar a esmenar i resguardar les *poésis* dels mons no basats en l'exploració sinó en la interdependència. Com a curanderes ens vam disposar a endegar un procés de guarició col·lectiva i reparació històrica en què el treball creatiu permetés fer aflorar sentits de món denegats a priori pel projecte modern colonial europeu i, per tant, que la narrativa de la modernitat desconexi.

La idea Anti-Futurisme apel·la a una concepció no dominada del temps. Imaginar com hagués estat la història si Europa com a programa no hagués existit ens proposa que desfem el camí, implica un exercici de memòria i de reinvençió temporal i espacial que només és possible des d'un present d'observació crítica. Si el nostre avui és el futur que va somiar la modernitat, els pobles que n'han patit l'embat i l'ideari es rebel·len i assenyalen que «el futur ja ha passat», és a dir, que queda enrere

2 Substituiïm *estètica* per *sentesi*, acudint a una síntesi entre el verb llatí *sentire* ('sentir') el substantiu grec *sis* ('acció') *seis*, del grec (*acció*), que associem a una pràctica més pròxima a la nostra genealogia, en què la sensibilitat creativa es vincula a la capacitat de senti-pensar el món i experimentar-lo a través de la connexió entre totes les formes d'existències en les dimensions material i immaterial.

i no endavant. En qualsevol cas, el futur que van somiar els nostres ancestres no és aquest, així que no ens pertany. Mentre que en el futur que somia la modernitat, la fi és imminent i impostergradable, els pobles nadius i de la diàspora africana d'Abya Yala, que s'han negat a seguir aquest destí, s'han entestat a fer possible la vida i a reparar els danys, allò que el programa civilitzador hegemònic ha anat destruint al seu pas.

En la feina d'acompanyament i reflexió col·lectiva vam invocar el cimarronatge en el sentit de fuga i escapada del món-plantació com a matriu civilitzadora europea, que jerarquitzava el treball, les poblacions i els cossos organitzats sota el sistema capitalista d'acumulació. Un món-plantació que s'origina durant la colònia com a dispositiu de control i explotació sobre les poblacions extraeuropees, però que avui prossegueix el seu curs en els complexos turístics al Carib, la maquila, el tràfic de persones, el narcoestat, els cadàvers que s'acumulen al fons del Mediterrani, les fronteres de Melilla, el desert situat entre els Estats Units i Mèxic, o el conflicte entre la República Dominicana i Haití. Contra aquesta matriu reafirmem el cimarronatge com a metodologia de resistència, com a model de reinvençió i reinici productor de món. El cimarronatge com a metodologia de fugida i boicot acciona de manera permanent l'encalç de la reconstrucció dels mons en relació, condemnats a la desaparició pel programa de la modernitat europea.

L'exposició que presentem és la conclusió d'un llarg període d'estudi, investigació, reflexió compartida i acompanyament al desenvolupament del treball de les artistes per superar la solitud usual del procés creatiu definit i orquestrat per Occident. Així, vam dissenyar un seminari-laboratori virtual d'un any de durada com a espai de trobada mensual entre artistes/xamans i curanderes. Aquestes sessions van permetre el desenvolupament d'idees, compartir i nodrir-nos d'altres experiències, i reconeixen-nos com a part de pobles i comunitats en resistència. La reflexió sobre les experiències que ens travessen, i com es reflecteixen en el treball artístic i intel·lectual que desenvolupem, va anar acompanyada d'una crítica radical al camp de l'art i la seva colonialitat.

La reflexió col·lectiva ens va permetre repensar l'ofici de l'artista racialitzat o compromès amb la descolonització mostrant com aquest forma part, a través de la seva obra, dels esforços per refer el lligam primigeni ferit de mort pel projecte individualista europeu. Lis artistes participants han compartit i reafirmat la seva tasca de desarticulació dels silencis de la memòria i la narrativa hegemònica tot qüestionant, amb el seu treball, el canon estètic occidental i la història de l'art com a camp especialitzat destinat a una minoria. Les propostes estèsiques i conceptuals que posem en joc en aquesta exposició apunten a alterar les concepcions habituals de l'art que provenen de la matriu de la modernitat occidental, a través de la reconnexió de la pràctica artística a la reproducció dels elements comuns —materials i espirituals— que donen sentit a les altres narratives d'Occident.

Els intercanvis ens van mostrar les diferents estratègies que els nostres pobles han fet servir per resistir i confrontar el model dominant i com aquestes formen part dels esforços per frenar l'avançada i imposició del model civilitzador europeu, així com de la lluita, a través de diferents accions col·lectives, per mantenir viva la memòria de qui hem estat i recrear el món de lis nostres avantpassadis, un món que s'ha resistit a desaparèixer obstinadament.

Tal com podem veure en els projectes individuals i col·lectius d'aquesta mostra, respondre per separat com hagués estat el món si Europa com a trop no hagués existit mai i com seria el món si Europa desaparegués és impossible. En les respostes la diferència es desdibuixa en la mesura que al capdavant sempre responem des de l'experiència d'haver estat ja travessades, ferides, impactades per Europa i el seu model civilitzador, jerarquitzador i depredador.

Ficcionalitzar i recrear a través de l'obra artística com hagués estat el món si Europa no hagués existit i com seria el món si Europa desaparegués ara porta, de manera natural, a la producció d'un imaginari comú que parteix de l'experiència personal i col·lectiva que hem viscut com a descendents de pobles condemnats per la narrativa europea. L'artista parteix

de la seva experiència i la posa en joc en la seva obra. L'obra és el resultat de l'experimentació i de la capacitat d'invenció, però la invenció i la ficció especulativa estan limitades pel que es coneix. Així, lis artistes exponents posen en joc imaginaris que recreen mons coneguts i que existeixen realment. Aquests mons existents són la matèria primera que els permet imaginar i proposar un món sense Europa, però després d'haver-ne rebut l'impacte. Són aquestes apostes, les que travessen les obres que aquí exposem.

MANIFEST ANTI-FUTURISTA *CIMARRÓN*

Podríem imaginar com hagués estat el món sense Europa, com hagués estat sense la seva barbàrie, sense el pes de la seva bota, plena de munició, sobre els nostres rostres, sobre els nostres territoris i sobre si mateixa? «Europa és indefensible», va dir, fa gairebé un segle, el nostre poeta i germà Aimé Césaire. Ho va dir després de dues guerres mundials i després no d'un genocidi —com ens explica la història que s'autoanomena universal—, sinó dels tants que ha perpetrat o animat a perpetrar Europa arreu del món des de, pel cap baix, 1492. Parlem de genocidi, però les nostres germanes del poble maputxe en diuen terricidi. Terricidi perquè el projecte civilitzador de la modernitat europea atempta contra tota forma de vida al planeta. Sense dubte, Europa com a programa és un projecte de mort. RECORDA.

L'apocalipsi blanc, l'home blanc dalt del seu cavall blanc, amb la seva espasa blanca i la seva moral universal jerarquitzada i culposa, amb la seva feixuga creu blanca i els seus llibres blancs plens de paraules que classifiquen, que condemnen, paraules-armes feridores, avançant per les desferres del món de les múltiples relacions.

Arribaren i segueren a la cadira del domini i el saqueig. Van esclavitzar els homes, van violar les dones i les van convertir en minyones i dides, les van obligar a alletar els fills que tenien amb la *xinu'l* (mestissa) perquè els feia por que el seu cos es deformés. Van canviar els nostres noms i cognoms pels d'aquells

que ens van esclavitzar. Van canviar els nostres cognoms perquè els tibava la llengua, no els podien pronunciar. Ens van veure com a objectes i per decret van decidir anomenar-nos «mestissos», «negres», «indis», «mulats». D'on van treure aquests noms? Van argumentar que érem retardats, incapaços de raonar, perillosos. Encara ho fan ara! Mentre ens llençaven als gossos i ens encadenaven, van dir que millorarien la nostra condició. Van parlar d'inferioritat, parlaren de «raça». «Indi», «negre», deien, com si diguessin «brut», amb el mateix fàstic que dient «fems». **RECORDA.**

Nan Pine a ak eucalyptus, kote yon fwa, pant yo rizom derwoule nan yon peyi fètil nan forè ble ak van sonore. Dlo a te stagnation, ak labou ki te yon fwa lank nan fib la te vin putrid san pigman, san lavi.

Del pi i l'eucaliptus, on una vegada els rizomes dels vessants es van desplegar en una terra fètil de blaus boscos i sonors vents.

L'aigua es va estancar, i el fang, que una vegada fou la tinta de la fibra, es va tornar putrefacte —sense pigment, ni vida.

Així van ser i així ha estat el seu desenvolupament. El blanc, el *winka*, el rostrepàl·lid i la seva civilització de mort. Una estirp del mal que iguala raó amb conquesta, benestar amb explotació. «Penso i, per tant, existeixo», deien per encobrir el seu *conquiro*. El *sāq mamoj* (rostre pàl·lid) ignora l'existència del seu melic, no coneix l'olor i el sabor de la terra. Estan plastificats, contaminats com els nostres rius per les seves indústries, empreses, mines i màquines perforadores que esquarteren la Mare Terra. El seu cor i la seva ideologia són de plàstic inservible. **RECORDA.**

Tenen l'ànima malalta
un macabre tumor en calma
que s'alimenta de diners
consumeix el nostre racó de món
navega marees sagnants
i hecatombes violentes
tala, crema, ven i mata
bosc i vides arrabassa
amb pandèmies virulentes
obedients es van formar

en el seu món tan modern
a les portes d'un infern
que ells mateixos inventaren

El pensament *säq mamoj* és de superioritat. Pretenen ser superiors a la natura i a tot el que existeix; i per això maten, maltracten i ho destrueixen tot al seu pas. La ceguesa de la seva política silencia la capacitat de parlar sobre les nostres arrels, silencia la muntanya mare, no respecta l'avi riu. Per això la humanitat cada cop està més seca, el líquid que passa pel seu cos és capitalisme i el seu cervell és incapaç d'entendre la diversitat humana i cosmogònica. Mentre que els nostres ancestres van estudiar a fons l'astronomia demanant el permís corresponent per no causar dany, l'home blanc i tota la seva estirp van inventar aparells cada cop més sofisticats per extreure coneixement, i va ser així que van aconseguir, també, portar la destrucció. Van trepitjar Qat'tit Ik, l'àvia lluna! Tan gran és la seva gosadia.

Han intentat destruir-nos de totes les maneres possibles. No han parat d'atemptar contra la nostra identitat, les nostres pràctiques ancestrals, la nostra relació amb el sagrat. Ens van voler vestir a la seva manera. Que potser els feia por, la nostra indumentària? Els nostres vestits representen el llegat històric de la nostra cosmovisió, de les nostres formes de vida i d'organització. Els nostres teixits guarden la memòria de molts segles. Les nostres terres, els nostres territoris i els nostres coneixements ancestrals foren saquejats, el mirall de la discòrdia es va sembrar en nom del progrés i el desenvolupament.

Quan neixes després de 500 anys de ferida colonial, tot és confús, com les escombraries no classificades. Llavors es fa difícil imaginar com hagués estat la nostra història sense la seva interrupció, sense l'adveniment del seu projecte civilitzador. Avui, com ahir,

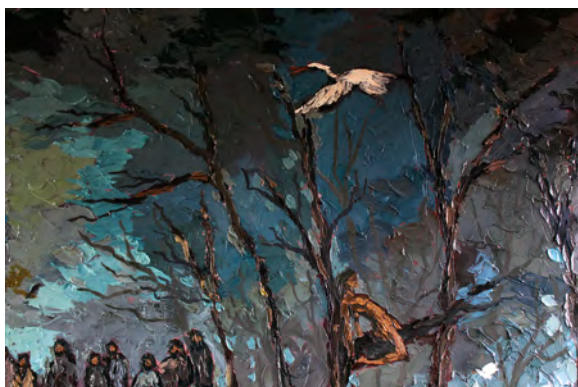
És un perill estar viu
La vida està segrestada
La nostra carn és llançada
A zones de sacrifici

Naomi Rincón, *Eclipse*,
Video Still, 2023

Grup Ajchowen, *Kotz'iján, Florecer*,
Performance, 2023

Marcela Huitraiqueo, *Meli pecuma*,
oli sobre llenç, 2023

Imayna Cáceres, *Se juntan, comen, ríen, bailan, se abrazan, cooperan, preconizan, sueñan, y se conectan al todo aun permaneciendo como parte*, Instal·lació, 2023

Johanné Gómez, *Mood board*, Video Still, 2023

Un periódico fundado en 1908 por Evaristo Estenoz y reeditado y diseñado en 2023 por Yoel Díaz Vazquez

JUEVES 17
DICIEMBRE 2015

La revista
de la Revolución

DICIÓN
NICA
LUNALLOCA

480 SI
NÚM. 10
2015

ÓRGANO OFICIAL DEL COMITÉ CENTRAL DEL PARTIDO COMUNISTA DE CUBA

17 de diciembre
en el
templo que
la sede de
la revolución

CONSUELO SERRA H.

El primer ministro a la fidel máxima con la elección del Congreso de Honduras

El primer ministro hondureño, Juan Orlando Hernández, se comprometió a ser el primer jefe de gobierno de Honduras en visitar a los miembros del Congreso de Honduras, que se reunirá en Tegucigalpa el próximo 20 de diciembre. Hernández, quien se comprometió a ser el primer jefe de gobierno de Honduras en visitar a los miembros del Congreso de Honduras, que se reunirá en Tegucigalpa el próximo 20 de diciembre. Hernández, quien se comprometió a ser el primer jefe de gobierno de Honduras en visitar a los miembros del Congreso de Honduras, que se reunirá en Tegucigalpa el próximo 20 de diciembre.

EVARISTO ESTENOZ

Recibió Raín al Presidente de Cabo Verde

Jornada artística para des...

La ciudad de Santiago de Cuba, en el marco de la celebración del Día de la Cultura, organizó una jornada artística para des...

Periódico Político Independiente

PARA "DIGNIFICAR"

A JOSÉ M. GÓMEZ

por FRANCISCO MORAN, pág. 4

CHARLA 2 CON LUIS M.O.A.

por ANAMELY RAMOS, pág. 5

Granma publica hoy un tabloide sobre los acontecimientos del 17 de diciembre del 2014 y todo lo que ha ocurrido desde entonces a la fecha

PIC

ENTREVISTA CON

EVARISTO ESTENOZ

pág. 3

LA PRÁCTICA SOCIAL

A LO CUBANO

por COCO FUSCO, pág. 6 y 7

MINERVA EN LA DIÁSPORA

con SANDRA HEIDL Y YESENIA SELIER

pág. 8 y 9

REIVINDICACIÓN

Yoel Díaz, *Previsión: Fabulaciones para una sanación decolonial*, Diari, 2010-2023

Verena Melgarejo, *Conexiones de punto. Pocabunter (Parte II)*, Video Still, 2023

Yelaine Rodríguez, *Babalú-Ayé y La Negra del Hospital*, Fotografía anàloga 120mm, 2022

Els ideals apocalíptics del món blanc sacrifiquen les nostres vides sota la premissa de l'inevitable. «El progrés és inevitable, la fi és inevitable», argumenten. Volen que encaixem en un motlle per mantenir viva la màquina del capitalisme fins que els nostres cossos es malgastin, fins al no-res, i si perdem el pas, fàcilment ens podem quedar enrere, ja que som fàcilment reemplaçables. Alguns dels nostres ja han oblidat qui són, ja no saben que són fills sagrats de la gran mare universal, ja no recorden els nostres somnis de món. Han hipnotitzat part de la vida humana, han sembrat la por pels pobles. «Si et signifiqués per la vida ets un perill, un obstacle per al progrés», diuen. Lluitar per la vida et posa en risc de perdre-la, si rebutges els ideals *säq mamoj* et reprenen com a «fill del dimoni».

Però quedem aquells qui ens aferrem als nostres avantpassats. Quan dormim ens parlen els ancestres i ens recorden. Llavors sabem que els nostres somnis són d'un altre món, que els nostres somnis naveguen per una altra temporalitat.

Quan la premsa és un valor de mercat, anar a poc a poc és una revolució. El temps és una altra manera de boicotejar les dinàmiques d'opressió que responen al temps com a utilitat i anul·len el cos com a receptor de processos. El temps com a cosa, amb cos propi que ens mobilitza, apressa i condiona, i no com a mesurador pràctic que ret compte del lligam de vida dels nostres processos creatius i vivencials. Pots entendre per què la fletxa apunta Europa? Contra l'eurocentrisme donem la volta al rellotge, marca el temps contrari, virem la fletxa. Mirem el passat com a referència i caminem amb ell al capdavant. Els ancestres ens guien el camí. Encarnem la zombificació justiciera. RESPIRA.

—Aquesta no és la fi

La vida segueix més enllà—

va dir la *cimarrona*.

No defalleixis,

El nostre passat ha estat bell.

Que continuï la festa!

Encarnem el cant i l'alliberament dels cossos descartats, amuntegats al vaixell i la plantació, els cossos desmembrats per

l'espasa del colon. Fem servir la sal com a mineral talismà de la fuga, transfigurem el temps i l'espai del capital. Fem servir «el temps resident» com a tecnologia d'autopreservació dels nostres cossos negres, la dimensió geològica, mineralògica, bioquímica, de la matèria negra, com a components de l'ontogènesi *cimarrònica*. RESPIRA.

Nan yon kote nan rèv ki ba, scandalize pa bri a, lafimen an ak asphalt la, ti bouton parèt. «Yo se/nou se kominote» ak lakansyèl nan rad nou. Nou retire move zèb konkeran an plante pou fè bèl forè panse nou grandi. Yon glas zansèt, ki gen mo yo te resite nan lòt lavni ak nan lavni nan lavni.

En un paratge de baixos somnis, escandalitzat pel soroll, el fum i l'asfalt, petits botons emergeixen. «Són/som comunitats» amb teixits d'arc iris. Traiem la malesa implantada pel conquistador per fer créixer el bell bosc dels nostres pensaments. Un mirall ancestral, les paraules del qual foren declamades en unes altres vides i en vides futures.

Rebutgem la imposició del pensament i les ideologies occidentals i eurocentristes, de l'hegemonia com un ventall anorreador i del coneixement per damunt dels sabers ancestrals.

Nawkulechi ta tūfachi rakizuum, tūfachi kake rakizuum ka kimūn europa ka occidente pūle, logkokulelu reke, kūñe afaniku yamgekefigu ta che feyti chi kimūn mew, mulealu ta we kimūn mew ka kuifi kimūn mew, epu mew falitukewigu.

Reclamem el dret a la nostra governabilitat autònoma, adaptant la contemporaneïtat d'aquesta era — ofesa, ferida i supervivent — a les nostres pròpies tradicions i cercles ancestrals.

Gūfetuyiñ ta iñ kuifi az mogen mew, txapūmkunuwiyiñ tūfachi we az mogen kay, kutxankaw ka wūñomogetuy, ta iñ pu kuifike kimūn ka ta iñ wallpan kuifi mew.

Qüestionem l'enaltiment de partits polítics en l'afany d'assumir el paper d'«estat nació».

Ramtukefyiñ chumgelu witxanpuranmekeygun pu partidu politiku famgechi wūñomūlealu Wall mapu mew.

Refusem les pràctiques colonials d'empresonament i exili d'habitants i comunitats ancestrals per l'aflorent de les nostres conviccions i d'un món de temporalitat circular.

Zuamlafiyiñ tüfachi pu wigka ñi küzaw colonia mew, presokontukufiñ zugu mew ka kechaentugey ta kuifikeche pu mapucheyam, fey mew nentugekey ta ñi pu falitun zugu, kañ püle küpachi kimün ka rakizuam.

Restaurem la vida en comunitat, la preocupació per la natura, la seva benevolència i la humilitat davant de la planta enfiladissa i la seva saviesa.

Wüñolepayiñ ta iñ kuifi az mogen mogen lof mapu mew, ta iñ günezuamkülen itxofill mogen mew, ñi fütxa az ka ñi ñom rakizuam iñche ñi witxan az mew, ñi kimün kay.

Vella bèstia moribunda

Es retorça decadent

Però floreix la gent

De saviesa profunda

Recíproc mutualisme

amb la planta i animal

Aigua, terra i mineral

Ens sosté en l'abisme

Opcions descolonials

Floreixen des de les esclètxes

Vives pedagogies estretes

De foc i ràbia s'alimenten

Exigim la demolició colonial, la demolició dels seus monuments i estàtues —el patrimoni— i la posada en valor de les desferres històriques del racisme i la discriminació.

Güllatumeñiñ ñi katxükañmafiel ta colonia mew, ñi pu monumento ka ñi pu estatuas, ñi pu az kimün, rakizuam, küzaw ka ñi falitual, pozkülekey ñi pu wechake wigka kimün, racismo ka discriminación ka.

Consentim la manifestació lliure dels pensaments, en una trobada d'anada i tornada, de somnis i contrasomnis.

Yetufiyiñ ta iñ pu kecharakizuam, küñe txawün ta amutun ka wületun ta pewma mew.

Rebutgem la idea d'un progrés lineal. El temps és futur-presentpassat, un *quip nayr*. La nostra creativitat és un sentir-pensar-fer-caminar cap al futurpassat, en contra de la idea de progrés i la seva congelació remota.

Creiem en el silenci i la lentitud. Apaguem els seus sorolls i ocupacions sense sentit. El temps de crear no és el temps de les màquines sorolloses. Necessitem escoltar i imaginar des del nostre cor, els nostres cos-ment-ànima. «Les nostres obres són formes de resistència.»

Enunciem l'amor i el colorit de la multiplicitat exquisida que som. Del cos i les seves empremtes. L'atracció i el desig. El contacte i la intimitat. El lideratge dels rebutjats i la brillantor de l'actuació.

Pileyiñ ta poyen ka fillke az koloturwekey fillke mogen mew, ta iñ kalhül ñi pu pülnon mew, ayintu mew, ñi zuam mew, ti üwam ka ñi kishun mew, ñi wünelu mew ta aftukufe che ka ñi wülif ñi küme zewman.

Busquem crear la nostra pròpia autonomia, una que sigui fidel a nosaltres i permeti la reproducció de la vida col·lectiva. Ja no viurem més dins de records i història fragmentats. Ja no alimentarem més la mentalitat del colon capitalista, racista i sexista.

El futur-present-passat continu, en harmonia, caos i moviments aleatoris: dibuixem, sonem, escrivim, ballem, creem lligadis a un coneixement de nosaltris mateixis com a éssers cíclics en un plurivers còsmicament interconnectat. Les nostres arts són les múltiples històries de les quals venim i teixeixen afectes restituint el que cal recordar. A través de somnis, visions i connexions espirituals, a través de la intuïció i l'observació, i atentis als mètodes i ensenyances d'altres éssers, fem camins i forces que excedeixen tanques, travessant fronteres i esmunyint-nos entre mons.

RECORDEM d'on venim, reconeixem el cor de les pedres i n'escoltem el batec. Lis nostres àviis (*ye tzijon kē ri ab'aj*) parlen amb les pedres, amb les muntanyes i els turons, amb els animals com lis nostris germanis grans i petitis, amb l'espiral del temps i amb el cosmos, així com la lluna parla quan anuncia malalties i morts. Te'n recordes... Recordes, germani, el despertar de la lluna quan s'adorm i vol transcendir? Recordes quan la lluna fa això no perquè ho desitgi, sinó perquè se sent trista en comunicar-nos desequilibris en la humanitat? Recordes que quan el sol es banya és perquè ja està anunciant l'anhelada pluja que ve a rentar les llàgrimes a la Mare Terra?

Lis nostris àviis van viure llargues llunes i llargs sols, sempre buscant l'equilibri amb el cosmos. Quan els tocava abandonar aquesta dimensió, s'obrien camí a través d'un *kotx'ij* (cerimònia maia), que els connectava amb l'essència dels seus ancestres per no perdre's pel camí i el temps i perquè l'arribada al destí fos menys difícil. Lis nostris àviis no temien la transcendència; la clau era la seva vida diària: practicaven el respecte, la reciprocitat, la col·lectivitat. La seva existència estava regida pel Cholq'ij (càlcul llarg), que marcava els cicles de la vida i el temps.

La por de néixer per morir és del *kaxlan*, no dels nostres ancestres maies. Ells ens van ensenyar que la mort és transcendència, que l'*uk'u'x* és la vida diària i s'ententeix amb el cosmos, que ens dona la capacitat d'observar el temps, escoltar el vent. Parlar amb el foc i entendre el missatge de tot allò que existeix és la saviesa que l'eurocentrisme no ha pogut aniquilar, perquè les ensenyances són *pix'a* (els consells de lis àviis) i són presents tot el temps, agombolen els nostres somnis, que es manifesten amb les vint energies del Cholq'ij per donar un ordre a la nostra existència. És llavors quan la força creadora, l'espiral del temps, *ri raja'wal K'an* (serp), que en el cristianisme ha estat caracteritzada com el pecat i el dimoni (Kukulcan i Kukumatx), ens segueix acompanyant, com la faixa que travessa el nostre melic, la que aguanta el nostre *muxux*, la nostra existència, la faixa que aguanta el ventre d'una dona embarassada a punt de donar a llum i el perfum que ens contagia quan ella es banya amb plantes al *tuj-temascal*; l'aroma dels seus porus s'expandeix fins al ventre de la Mare Terra, es torna colors, es torna arc iris que fa olor de pi, encens, espelmes i flors, anunciant que la vida està a punt de brollar.

Per això recorrem a tot el que té vida al cosmos i ajuntem les nostres veus per tornar-les melodies en el *raja'wal k'at-kaslem*, o xarxa de la vida, ens ententeixim amb els ritmes de l'univers, trenquem la colonització i el capitalisme, que és el nostre apocalipsi modern i que s'està escampant com una plaga per contaminar les ments i els egos *säq mamoj*, pàl·lids i malalts.

Hem trobat la guarició, ens esforcem a fer desaparèixer aquesta plaga. L'energia guaridora ancestral dels pobles ens

ha alçat fins avui. Guarim la Mare Terra, guarim els rostres pàl·lids, guarim els egos, les ments i els cossos. Caminem pels camins de la descolonització del pensament i del món en el seu conjunt. Fa 500 anys que reparem el que trenca la casa de l'amo i la seva civilització imposada. Lis nostris àviis ens han donat els secrets per elaborar la medicina ancestral que garanteix la reproducció de la vida i la felicitat.

Quan el rellotge s'atura alertant de l'error en el sistema, quan es disparen les alarmes, no t'espantes. Deixes que les imatges se succeeixin les unes a les altres. No les frenes, no racionalitzes, deixes que arribin. **RECORDES.**

Guardaren els nostres ancestres

Dins de cada llavor

Misteris de la tortilla

De la terra els seus secrets

En els seus cants els remeis

Memòria del sofriment

La fúria del seu lament

La força del seu esquinç

I instrucció de la seva reparació

I la cura del seu turment

abans d'aromatitzar amb ruda i aigua florida el nostre *k'u'x* (esperit), espantem amb *chilca* les nostres pors, foragitem amb plantes i pi el que no és nostre. Ens comprometem a combatre el món capitalista, consumista, colonialista, masclista, patriarcal, discriminador, racista, depredador, perquè si els nostres cossos són iguals que la terra, aleshores, si la terra cicatritza, també els nostres cossos.

PPRESCRIPCIONS PER COMBATRE LA FEBRE BLANCA I LA SEVA FLETXA DEL TEMPS

1. Torça la línia recta, pirateja el temps colonial, interromp el temps productiu, adopta l'espiral com a mesura, el temps cargol, com la via làctia, com l'univers tot. **RECORDA.**

Camina contra la fletxa del temps. Abandona la idea de futur com a promesa, com a ficció del temps pensat des d'Occident. Activa el nanotemps, comença de nou una vegada i una altra, tantes com calgui. Mantén actiu el punt de fuga. Insisteix a travessar microportals temporals d'escapament a través de la invocació, del delit, del plaer, la masturbació, el menjar, la dansa, la meditació i totes les tecnologies ancestrals de la fugitivitat i del cimarronatge. En nom del poble akan, els del malembe, l'alabatre de la guaichia.

Reconcilia't amb el temps *cimarrón*. Espera, com el jaguar espera, camina en la foscor, prepara't, aguaita, respira a poc a poc, vigila, espera la teva oportunitat. **RECORDA.**

Camina al teu ritme. Opta per vies que salvaguardin la fruïció del procés, sense respondre les pressions externes que ens allunyen del camí de la pausa i l'escolta que caldria tenir per entrar de manera espiritual i física a convocar i rebre altres cossos, cossos-idees. Genera rituals de guarició.

2. Fes-te uni amb la teva comunitat. No en tens cap? T'han apartat, robat, obligat a l'exili? Ja t'han separat del teu grup, de la terra a la qual pertanyes? Surt a buscar-la, torna a les teves arrels. Quina sang corre per les teves venes? Ja no ets ni d'aquí ni d'allà, i per això mateix, perquè ja ho saps, torna't teixit, reconstrueix el lligam, recrea la puntada, fes parlar el silenci. **RECORDA.** Camina a l'inrevés. Somia el passat. Sense límits, recorre territoris escampant llavors de memòria ancestral.

Pregunta quin és el teu origen, de quina gent vens. Torna, no abandonis, mantén el lligam que t'uneix a la teva comunitat. Aprèn d'ella com i des d'on teixir l'ordit de la vida.

3. Torna a ser un amb els minerals, els vegetals, els animals, la matèria, els esperits i la subtilitat. Reunifica't amb el tot!

En la llavor sembrada

En la força de la seva arrel

En la seva tija i en la seva matriu

En la fulla va llaurada

I en el tronc va tallada

Herba-molsa, bosc-selva

La memòria ens torna
En el llenguatge del cosmos
Que arbre i terra som
I la seva sang ens envolta

4. Exorcitza el colonialisme i el seu ordre establert: la colonialitat. Desinstal·la el sistema operatiu europeu, reprograma la saviesa ancestral, recorda, activa la memòria corporal i espiritual.

RECORDA! No vam néixer només per sobreviure. Ens fan creure que viure a males penes en petites caixes apilades, en ciutats brutes i amuntegades, amb un aire irrespirable, és millor que viure a la terra envoltats de totes les altres criatures existents. Apunta't a recrear el món!

5. Acull la teva existència dissident com a forma de no morir. Acull la teva vitalitat radical! Alimenta-la, treu-la a passejar, protegeix-la dels qui et redueixen a «ésser sofrent», a ésser passivi i sense història.

En domar-nos fracassaren
Van sortint de la foscor
Criatures antifutur
Van sorgint de les esquerdes
Van fent callar els profetes
D'apocalipsi segur

6. Mata l'amo blanc interioritzat, esprem fins que esclati l'abscess. Guareix. Respira.

Que afluixi la febre
Que vinguin els dimonis
Que adornin retaules
Que la vida celebrin
Ressorgeixen de la ruptura
La terra respira
El vent sospira
Escolteu el cant
Que ve del plor
De dimonis sense ira

7. Parla en llengües que els amos no entenguin. Maleeix-los en la teva llengua i en la seva. Guarda els secrets.

8. Recupera la cerimònia. Encarna la ritualitat per expressar respecte a l'experiència de la vida. Ret tribut als morts, agraeix-los que ens guiïn.
9. Sembra... SEMBRA! Cuida, menja, somriu. Fes part de les tasques que garanteixen la reproducció de la vida. Assumeix responsablement la teva vida i les aportacions que fas a la vida dels que t'envolten.

RECORDA. La terra és bona amb nosaltres si nosaltres som bons amb ella. La Mare Terra sempre proveeix quan li plau, però la seva ira de fúria és forta quan se li fa mal. La colonització i el capitalisme, dues cares de la mateixa moneda, han fet mal, però encara hi ha llocs on les plantes fructíferes creixen silvestres, on pots trobar més de tres classes de nutrients en una franja de carrer. Guarda aquesta imatge gravada a foc en la teva memòria.
10. Abraça regularment, celebra com si fos l'únic dia. Es parteix del plurivers, on les existències dansen i es comuniquen amb el llenguatge dels afectes i de la relació.

L'amor etern només existeix fora de l'imperi: sense patró ni amo ni cap finalitat última de destrucció, sobre el compromís amb el lligam primigeni de la vida es recrea el món en relació.
11. Sigues medecina. Sigues cura per a aquest món moribund.

Curanderes: Yuderkys Espinosa-Miñoso i Katia Sepúlveda

PROGRAMA D'ACTIVITATS

11-10-2023

Santa Mònica i voltants, 18 h

Taula rodona inaugural: *Anti-Futurismo Cimarrón. Celebrar la reexistencia*

Ritual de sanació i intervenció al carrer

12-10-2023

Santa Mònica i La Virreina Centre de la Imatge, 19 h

Inauguració: *Festa de La cura*

Brindis

L'Occulta, 21 h

Concert de Grupo Katanga i DJ Maldita Vaina

13-10-2023

La Caníbal, 18 h

Presentació de llibre *Usos y costumbres de los blancos*

Ateneu del Raval, 19:30 h

Concert de Grupo Katanga

14-10-2023

Hangar, 11h

Workshop: *Silomen Cholq'ij*, de Colectivo de Mujeres Ajchowen

La Virreina LAB, 19 h

Taula rodona: *Cimarronaje: un ejercicio de la huida y la reinvenición*

15-10-2023

Santa Mònica, 18 h

Performance *Kotz'ijan/Florece*, de Colectivo de Mujeres Ajchowen

27-10-2023

Santa Mònica, 19:30 h

Performance *Kotz'ijan/Florece*, de Colectivo de Mujeres Ajchowen

La Virreina Centre de la Imatge
Palau de la Virreina
La Rambla, 99. 08002 Barcelona

Horari: de dimarts a diumenge
i festius, d'11 a 20 h

Entrada gratuïta

#AntiFuturismoCimarron
@lavirusreinaci
barcelona.cat/lavirreina

Centre d'Arts Santa Mònica
La Rambla, 7, 08002 Barcelona

Horari: de dimarts a diumenge
i festius, d'11 a 20:30 h
Entrada gratuïta

#AntiFuturismoCimarron
@centredartssantamonica
artssantamonica.gencat.cat